

С. О. ІВАНИЦЬКИЙ,

*доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри організації
правоохоронних та судових органів Луганського державного
університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*

**ПРОБЛЕМИ РОЗГЛЯДУ СУДАМИ КЛОПОТАНЬ
ОРГАНІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ
У ЗВ'ЯЗКУ З НАБУТТЯМ ЧИННОСТІ ЗАКОНУ
№ 2147-VIII ВІД 03.10.2017 р.**

16 березня 2018 року набув чинності масив неоднозначних змін до КПК України, внесених Законом України № 2147-VIII від 03.10.2017 року. У багатьох містах-обласних центрах цей процес супроводжувався значними ускладненнями в роботі судів, що виникли у зв'язку з об'єктивною неспроможністю судових установ вчасно розглянути клопотання слідчих (прокурорів) в кримінальному провадженні, формуванням на декілька місяців уперед величезної черги правоохоронців, які очікують на винесення судової ухвали. Вказані питання привертали раніше увагу науковців, зокрема, В. В. Долежана [1], Ю. Є. Полянського, І. В. Глов'юк [2], М. А. Погорецького [3] та ін., проте масштабність й характер нових проблем, що стали нагальними в березні ц.р. для правоохоронної системи країни, зумовили необхідність їх аналізу та вирішення.

Передусім, на практиці постали труднощі з реалізацією приписів ч. 2 ст. 132, ч. 1 ст. 184, ч. 2 ст. 234, ст. 244 КПК України, адже для отримання ухвали суду про проведення обшуку або заходів забезпечення кримінального провадження, в тому числі, запобіжних заходів чи тимчасового доступу до речей та документів, слідчому замість суду, що розташований в районі дислокації його підрозділу, необхідно було звертатися до суду, що перебуває за десятки (сотні) кілометрів за місцем реєстрації органу досудового розслідування як юридичної особи.

Вочевидь деструктивний характер цих норм зумовив цілком логічний, хоча й запізнілий на декілька тижнів, крок законодавця (законопроект № 8151 від 16.03.2018 р.) щодо скасування частини раніше ухвалених новел. Складність процесу корегування новацій процесуального закону, як убачається, зумовила їх досить фрагментарний характер.

Так, залишилася норма, у відповідності до якої виключною прерогативою на призначення експертизи в кримінальному провадженні наділений слідчий суддя (ст. 244 КПК України). Сторони кримінального провадження позбавлені такої можливості. Попри те, що, як і раніше, клопотання розглядається слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування,

законодавцем, як видається, недостатньо враховано дані про кількість і характер експертиз, що проводяться на етапі досудового розслідування.

Призначення експертизи є однією з найбільш поширених слідчих дій, що здійснюється практично у кожному кримінальному провадженні. Віднесення права її призначення лише до компетенції слідчого судді ускладнює проведення такої слідчої дії та не сприяє оперативності призначення експертизи. Згідно закону клопотання про проведення експертизи повинно бути розглянуто не пізніше п'яти днів із дня його надходження до суду. Зволікання із призначенням окремих видів експертиз може призвести до втрати об'єктів експертного дослідження й неможливості отримання висновку експерта. Вже сьогодні в деяких регіонах виникає певне соціальне напруження через тривалий процес призначення судово-медичних експертиз трупів (понад три дні) й наступної видачі тіл для поховання.

Залишилася без уваги й колізія між процесуальним та матеріальним законом в частині строків досудового розслідування. Так, згідно ч. 2 ст. 219 КПК України, у кримінальному провадженні щодо тяжкого або особливо тяжкого злочину загальний строк досудового розслідування з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань до дня повідомлення особі про підозру становить вісімнадцять місяців. Статтею 284 КПК України передбачено, що кримінальне провадження закривається, зокрема, в разі, якщо після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений статтею 219 КПК України, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи. Слідчий, прокурор зобов'язані закрити кримінальне провадження також у разі, коли строк досудового розслідування, визначений статтею 219 КПК України, закінчився та жодній особі не було повідомлено про підозру.

Натомість, строки давності притягнення особи до кримінальної відповідальності є в декілька разів більшими. Так, згідно ст. 49 КК України особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо з дня вчинення нею злочину і до дня набрання вироком законної сили минуло десять (у разі вчинення тяжкого злочину) або п'ятнадцять (у випадку скоєння особливо тяжкого злочину) років. Очевидно, що наведена темпоральна неузгодженість потребує усунення, оскільки від поспішного закриття кримінального провадження страждатимуть, насамперед, інтереси потерпілих від кримінального правопорушення.

Потребує уваги й питання продовження строку досудового розслідування, яке за новим порядком частково вилучено із компетенції прокурора й передано до сфери повноважень слідчого судді. Згідно ч. 9 ст. 295-1 КПК України ухвала слідчого судді, прийнята за результатами розгляду клопотання про продовження строку досудового розслідування,

оскарженню не підлягає. Безсумнівно, що як винесення судом ухвали про продовження строку досудового розслідування, так й про відмову у цьому суттєво зачіпає інтереси сторін кримінального провадження. У першому випадку сторона захисту наполягатиме на обмеженні своїх правових можливостей. У другій ситуації представники органів кримінального переслідування уважатимуть, що відмова в продовженні строків розслідування фактично спричинить закриття кримінального провадження. З огляду на це, з нашої точки зору, необхідно закріпити можливість оскарження в апеляційному порядку ухвали слідчого судді, прийнятої за результатами розгляду клопотання про продовження строку досудового розслідування, а отже й відповідного корегування ч. 1 ст. 309 КПК України.

Список використаної літератури

1. Полянський Ю., Долежан В. Роль прокурора у досудовому кримінальному провадженні за новим кримінальним кодексом України / Ю. Полянський, В. Долежан // Юридичний вісник. — 2013. — № 4. — С. 52—58.
2. Гловюк І. В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: моногр. / І. В. Гловюк. — Одеса: Юрид. літ., 2015. — 712 с.
3. Погорецький М. А. Арешт майна: проблемні питання / М. А. Погорецький // Актуальні проблеми виявлення та припинення злочинів: матеріали круглого столу (Київ, 27 листопада 2014 року) / ред. кол. С. С. Чернявський та ін. — К.: ФОП Кандиба Т. П., 2014. — С. 142—145.